

ABONAMENTUL:
Pe un an . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.— „
Pe 3 luni . . . 7.— „
Pe o lună . . . 2.40 „
Pentru România și
străinătate:
Pe un an . . 40.— franci.
Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRATIA
Strada Zrinyi Nr.1/a

INSERTIUNILE
se primesc la admini-
stratie.

Mulțumite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.
Manuscrisurile nu se în-
napoiază.

„Erdélyi ezredék“

Arad, 27 August.

Incepe să se facă lumină... Comanda supremă a armatei austro-ungare ține să precizeze tot mai limpede de un timp încoace *cui* se datoresc anume învingeri de deosebită greutate și să le stabilizeze importanța. Sunt câteva luni decând în comunicatele locotenent-mareșalului Höfer se specificau faptele strălucite de arme ale Croaților. Îndeosebi cu începutul lui August, la un an deci după izbucnirea războiului în care timp s'a mai umanizat spiritul de tratament față de naționalități și s'a încercat să se ștergă anume rancune vechi, se găesc cât de des în comunicatele höferiane note despre eroicele isprăvi ale acelor *erdélyi ezredék*, regimente ale Ardealului. Incepe să se spuie pe nume vitejilor cari constituiesc majoritatea acestor regimente, viteji de-o calitate atât de superioară militară.

O inițiativă justă cu efecte reale, pentru că satisface o dorință unanimă a națiunilor monarhiei de a se da, adecă, fiecăreia ce i se cuvine în raport cu spiritul de jertfă de care e capabilă și să nu se permită ca unele să aibă monopolul gloriei. O inițiativă umană în cercurile comandai supreme cari s'au convins că reprezentanții sângelui diferitelor popoare din monarhie luptă acolo pe fronturi cu impulsurile sufletului lor național. Acești reprezentanți cu fiecare pas și fiecare faptă tradează caracterele specifice ale rasei, se manifestează cu aptitudinile, destoiniciile înăscute, moștenite.

Este deci inițiativa militară care con-

gruiază cu manifestele Majestății Sale monarhului prin cari s'a adresat *națiunilor sale* să nu pregete a-și trimite fiii sub arme. Stăruiam nu demult asupra binecuvântatei domnii a Majestății Sale din cele trei decenii de după patruzeci și opt, când prin inițiative dela tron s'au pus temelii de organizații autonome. Spiritul acestor inițiative îl vedem reînviat în cele câteva comunicate höferiane, și n'am vrea să se rămâie aci Anume temeri trebuiesc spulberate din cap de loc.

Inițiativa höferiană congruiază cu spiritul mișcărilor politice românești ca să nu amintim și mișcările celorlalte naționalități. Duhul mișcărilor politice la noi totdeauna a fost inspirat din sentiment de justeță. Nu s'a cerut să se revindece decât ce este necesar pentru asigurarea existenței naționale, nu s'a tins să se jignească mândria legitimă a altui popor, nu s'au răscolit ambiții politice deșerte și nu s'au făcut încercări subversive, de subminare a statului. S'a pretins numai mediul, atmosfera politică prielnică, indispensabilă pentru dezvoltarea facultăților, caracteristicilor de rasă cu cari este înzestrat de natură sufletul românesc, deci exercitarea sfintelor drepturi de viață națională pe gila strămoșească.

Odată Höfer a lansat în publicitatea mare pe care o conduce informația că Românii regimentelor ardelene au avut forța de inițiativă la cucerirea cetății Ivangorodului. Aceste *erdélyi ezredék* sunt în majoritate absolută constituite de Români. Iar acești Români n'au plecat pe fronturi cu alt suflet decât cel moștenit dela moși-strămoșii lor, ei nu-și pot improviza un suflet nou, cu avânturi infiltrate ocazional de vre-o poruncă ori de sabia agi-

tată în aer a vre-unui ofițer. Insușirile eroice sunt țesute acolo în structura nervilor...

Seria de cuceriri pe mijlocul liniei prime de fortărețe rusești când s'a pornit viguroasa ofensivă de către armatele centrale germano-austro-ungare au început'o vitejii celor cinci regimente ardelene cari au asaltat Ivangorodul, între ele gloriosul regiment 50 a reușit să fâlfaie întâiu steagul victorios. Sunt tot mai dese notele prizărite despre egal de mari jertfe pe cari le prestează pe frontul italian batalioanele aceluiași regimente ardelene, dar în comunicatele höferiane de pe acel front încă n'am dat de *erdélyi ezredék*...

Se dau astfel dovezi de cădere, pentru a face imposibilă o veche mentalitate care pretinde că înflorirea statelor poliglote ar fi condiționată de unitatea sufletească pe ruinele caracteristicilor naționale. Poate exista însă o unitate sufletească, singura legitimă, adevărată, tocmai printr'o eflorescență a acestor caracteristici. Elveția prezintă modelul. Germanul din Zürich, Francezul din Geneva și Italianul din Lugano nu încetează să fie fiecare cu suflet cât mai genuin german, francez, italian în acelaș timp fiind ireproșabil *patriot elvețian* și de-o cultură superioară indiferent de atitudinile și situațiile interne ale celor trei puteri ce-i încunjură...

În campania germano-austro-ungară Românii constituiesc elementul rezoluției, inițiativei. Adeseori ei sunt avalanșa care antrenează în avântul ei și regimentele străine mai puțin înzestrate cu aceste forțe morale. Nu este deci surprinzătoare intențita atenție cu care urmăresc conducătorii armatei rezultatele obținute de elementul românesc. De câteori ofițerii desvăliau în fața soldaților ro-

SONET.

„Măicuță dragă, spusu-ne-a 'mpăratul,
Că pân'or prinde frunzele să cadă
Sfârșit va fi războiul ș'o să-și vadă
Ostașii iarăș vetrele și satul...”

Zăcură 'n drumuri frunzele grămadă.
Dar n'a venit în toamnă-atunci băiatul.
S'a'ntins apoi de-alungul și de-alatul
Câmpiilor giulgiu neted de zăpadă.

S-au dat din nou copacii 'n primăvară —
Si-l așteptă stând singură 'n chilie
Măicuța lui în fiecare sară.

Ș-acum... acum e frunza arămie,
Cădea-va lin și blând pe drumuri iară
— El n'a venit și nici n'o să mai vie.

ECATERINA PITIȘ.

A. COTRUS:

Sărbătoarea Morții.

(Versuri. Arad, 1915, Tipografia „Concordia”
societate pe acții. 62 pp. Pretul 1.50 cor.)

După un an și mai bine dela izbucnirea cumplutului războiu mondial, apare al doilea volum — cel dintâi a fost al dlui Al. Ciura — în care un scriitor al nostru își descopere confesiile lui, în fața măcelului. Sunt pagini, cari în afară de valoarea lor literară, au și o valoare documentară, fixând în versuri sbuciumările, ce s'gduie lumea întregă, și, în particular, și neamul nostru.

Aveam până mai ieri-alaltăieri o literatură destul de mult promițătoare în Ardeal; aveam două reviste literare bine redactate, cu mii de abonați și zeci de mii de cititori (la noi e obiceiul să împrumuți totdeauna dela *alții* revistele și volumele românești; pe cele străine le cumperi singur!) și ne-am pomenit, că suflul războiului ne-a împrăștiat mica noastră republică literară, ca pe un stol de paseri speriate.

Scriitorii noștri s'au înstrăinat, în cea mai mare parte; revistele noastre „Luceafărul” și „Cosânzeana” și-au sistat apariția. Literatura ardeleană azi tângeste, deși eu cred că cu for-

țele literare ce ne-au mai rămas acasă, s'ar putea redacta o bună revistă literară ilustrată, pentru familiile noastre, cari ori ce s'ar zice — simțesc din ce în ce mai mult lipsa scrisului românesc. E o rușine (s'a mai spus odată vorba asta în coloanele acestei foi) că un popor de 4 milioane să nu aibă măcar o revistă literară, în aceste vremuri de uriașe sfortări și netăgăduite prefaceri...

Toată opera literară pornită la noi în 1902, când s'a întemeiat „Luceafărul”, începe a se distrama... și firul întrerupt odată, cu greu se va putea înigheba mai târziu. Revistele ungu-rești își urmează apariția cu regularitatea de pe vremurile pașnice; mai mult, apar chiar cu un material neasămănat mai variat. Au până acum o întreagă literatură de războiu — zeci și zeci de volume — ce se desfac cu o celeritate, ce te uimește. Unde mai pui nenumăratele clișee de pe câmpul de luptă, cari ating adese recordul artistic al artei fotografice!

La noi nu s'a făcut nimic sub acest raport și cred că nici apelul mimos al dnei *M. Baiulescu* și nici acela lansat de „Asociațiune” nu va avea vr'un rezultat deplin, câtă vreme nu avem o revistă literară, care prin publicarea succesivă a olișeelor, să țină deapururi trează atenția publicului nostru asupra *eroilor români* ce au căzut pe câmpul de luptă, s'au au fost decorați, distingându-se prin vitejia lor, preamărită, în

mâni importanța cuceririi vre-unui punct strategic aceștia n'au stat la târguiești, ci cu spiritul lor aprins porniau imediat să obțină rezultatul pe prețul oricăror jefite. Este ușor de înțeles că voinicii sunt mai ușor transportați de câte ori li se vorbește în limba națională, de câte ori observă truda ofițerilor de a le învăța și graiul lor. Ofițerimea străină care din cap de loc a avut prudența să învețe limba voinicilor va ști să facă mărturisiri prețioase despre importanța limbii naționale...

Erdélyi ezredék, regimente ale Ardealului, regimente de viteji! Sângele vostru îngrașe din abundență atâtea câmpuri de războiu! Ci voi nu vă întrebați de ce curge, nu cântăriți greutatea victoriilor câștigate prin răririle șirurilor voastre! Voi desfășurați în fața lumii întregi strălucitoarele însușiri ale sufletului românesc, vă aruncați în lupte cu impulsivitatea și energiile rasei voastre!

Ci voi nu întrebați, nu vă plângeți nimă-nui: pe cine ați lăsat cu suflet stins la vetele voastre, înăbușiți lacrimile, ascundeți durerile cu un eroism fără egal. O singură țintă aveți: să luptați cum știți mai bine! Prin vitejiile voastre aoreolați de glorie coroana „împărătească” și prestigiul țării. adevărul are să iasă la lumină, are să se recunoască importanța rolului vostru. Höfer începe să fie încântat de voi...

Și nu vă dați seama, voi, *erdélyi ezredék*, cari colaborați pe frontul răsăritean al Poloniei mână în mână cu ostașii lui Wilhelm, vă înfrățiți vitejia cu a lor, ce lozincă îi călăuzește pe acești camarazi ai voștri Știți ce cer ei? *Place au soleil!*... Dela o margine a Germaniei până la cealaltă Germanul tuturor straturilor sociale cere acest *place au soleil*, vrea să-l câștige cu armele! Ostașii lui Wilhelm vreau să deschidă zări largi viitorului german, să

alunge norii cari se îngrămădiseră, se zice, amenințatori la Răsărit și Apus.

Și voi ajutați să isbutiască Germanii, cu toată flacăra sufletului vostru. *Place au soleil!* Fascinezi până departe..

Erdélyi ezredék... Place au soleil..

(I. C.)

Eroul căpitan Ioan Goșa.

(Schită biografică.)

Cine a fost acest tânăr viteaz, plin de avânt și de conștiințiozitate — de virtuți militare, — s'a putut vedea și din cele scrise până acum, în coloanele acestui ziar. Insușirile rare ale personalităților sale; calitățile nobile ale sufletului; curajul și destoinicia dovedită pe câmpul de luptă și mult lăudată de comandanții săi, cer și merită o cunoaștere mai apropiată.

Ofițerul Goșa, nu s'a lăsat ca mulți alții, să fie înecat de valurile străine ale diferitelor societăți și petreceri orășenești. Îndeplinindu-și cu sfințenie cerințele slujbelor militare, nu se sfia, ci se ținea mândru de viața sa românească și în fața superiorităților mai înalte. Lua în apărare interesele drepte ale soldaților români. Iubia și era iubit și mult stimat de ei. În corespondența sa nu uita să spună cu fală, că „eu am 45 de feciori numai români (Moți)”.

Orânduit la regimente din centre românești, nu înceta a se interesa și a căuta societatea românească.

Intrucât îi era numai cu puțință, se nizuia a lua parte activă la viața socială românească. Prin conduita sa sinceră și corectă, știa să apropie și să câștige inimile tuturor cunoscuților.

Nu mai astfel se pot explica și înțelege, paginile frumoase, rugăciunile sfinte ale parastaselor, înălțate întru amintirea lui, în bisericile dela Arad și Brașov.

Căpitanul Goșa s'a născut în Săliște, în primăvara anului 1884, în 8 Aprilie, dintr'o familie fruntașe de țaran. Termină clasele primare în comuna natală. Părinții lui, ca cei mai mulți dintre mărginenii, trimis și ei băiatul lor la școala mare din Sibiu. Nu cu gândul să-l facă domn, ci după cum au fost trimiși aproape toți fiii țaranelor sălișteni: „ca să învețe puțină limbă nemțească și ungurească”. Inscris la școala reală evanghelică din Sibiu, isprăvește cu bun succes cele 4 clase.

Anii copilăriei, îi petrecem împreună. Îi plăcea de mic „cătanele”, îndeosebi ofițerii. Deja din a doua clasă reală visa după sabie. În povestirea noastră plină de fantazie și de planuri copilărești, adeseori zicea: „eu de urmez mai departe cu învățătura, numai ofițer mă fac”.

În temeiul progresului dovedit în cei 4 ani de școală înaltă, părinții se hotărăsc, să-l lase să termine 8 clase.

atâtea rânduri și de marile ziare străine. De câte ori trec cu ochii peste „galeria eroilor” — morți sau vii — din revistele străine, mă cuprinde un adânc sentiment de rușine, când nu dau de nici o fotografie a unui român și când chiar eroi de ai noștri, ca vice-colonelul *Daniil Papp* sunt prezentați deadreptul ca odrasle ungurești.

O foaie literară ar avea datoria să răspândească chipurile și amintirea vitejilor noștri, așa cum începuse, așa de frumos, „Cosânzeana”, în numerii ei din urmă.

Cu puterile de aici — repet — această revistă literară s'ar putea redacta; rămâne numai ca un Mecenate, sau un om de inimă, să ia în mână rezolvirea greutăților materiale ale începutului.

Cei câțiva scriitori ce ne-au mai rămas, s'ar îngriji de redactarea ei. Cât pentru scriitorii cari au trecut granița — mă voi ocupa de ei, cu alt prilej. Fie-mi permis să spun de data asta numai trei vorbe: *Rău au făcut*. Scriitorii, cari stau la postul de onoare pe vremuri liniștite, nu-l pot părăsi nici pe vremurile greie, când lumea are mult mai mare lipsă de cuvântul lor de îndrumare sau de mângâiere!

D. A. Cobruș și-a îndeplinit, sub acest raport, datoria, rămânând acasă și instrunându-și

lira erotică de mai înainte, pentru alte cântece, potrivite cu zilele grele de azi.

În douăzeci de poezii, atinge coarde profunde, ce vibrează în sufletul mulțimii, reușind mai de multe ori, să atingă înălțimi artistice.

„Geamurile sângerii” ne prezintă războiul în tabloul unui incendiu uriaș, ce se resfrânge la geamurile poetului.

Ard case, șuri, jirezi de fân și paie
În groaznicul incendiu al Vezuviu
Aleargă flăcările ca un fluviu
Și-un biet popor de-avuturi îl despoaie...
Aleargă flăcările 'ngrozitor,
Aleargă,
Fug flăcările 'ntr'una, fără frâu
Și ard hambare aurii de grâu
Și'n pocnete, porumbu'n poduri arde...

Fug oamenii, — o turmă de strigoi —
Trezii din somn de focu 'ngrozitor
Și fugăriți din paturile lor...
Și crește focul etătat mereu,
Iar tunurile dundue din greu,
Lăsând pe cele drumuri lăcrământ,
Un biet popor odreptos, murdar, flământ...

Versul curge pretutindeni cu aceeași claritate, stingenit abia în două locuri de mici poticniri de ritm (Pag. 29 și 59: „Dată de Moarte” și „Stinsă-i lampa ta în astă seară”) sau de ima-

—Eroul de apoi, dorea însă cu totdinadinsul să intre în școala de cadeti.

Se naște o mică neînțelegere între tată și fiu. Dorința bătrânului părinte era, pregătirea pentru o carieră, cu a cărei diplomă să poată rămânea în comună — în sinul familiei. Ca unul, care deasemeni a fost învrednicit să ia parte activă la războiul anului 1859, ce l'a avut monarhia noastră cu Italienii, cunoștea toate greutățile vieții militare, mai ales în vreme de războiu. Inzadar le spune însă simțimentelor aprinse de dragoste militară, ale fiului Ioan — rămâne neînduplecat; „el numai cătană se dorește, altceva nu”.

Această neascultare, nu s'ar putea nicidecum presupune, că fiul Ioan, o ar fi făcut-o din nepăsare sau chiar din încăpăținare. Relese și din unele scrisori ulterioare. El era un băiat nevinovat. Avea o inimă bună și miloasă. Ochii mari, aprinși de vioiciune. Un caracter întotdeauna hotărât și statornic, de adevărat militar, ce avea să devină. O seriozitate sfioasă și timidă, puțin surizătoare, transpira din întreg sufletul lui și-l caracteriza. Ingrijitor întotdeauna, să nu supere sau să facă cuiva vre-un rău, — și de se întâmpla totuși, atunci zile de-arândul era neliniștit, nu înceta de a-și reaminti greșeala, de-a arăta pricina, și de a-și cere scuze. Așa l'am cunoscut de băiat, așa a fost în întreaga lui viață încă tânăr și „netrăită”.

Fiind o astfel de fire blândă și cumpănită, — gata întotdeauna a cugeta și a face numai ce e bine și folositor, a rămas atât pentru iubii lui părinți, cari n'au mai ajuns să vadă deslegarea tainei, — cât și pentru surori, neamuri și prieteni, un lucru de neînțeles, cum a putut trece el, băiatul cel bun și cuminte cu neascultare peste dorința părinților?!

A trebuit să vină războiul, ca să deslege taina și să descopere în întreaga lor putere darurile și talentele de militar înăscut — virtuți a căror vibrație clocotitoare el le simțea încă în sufletul său de copil, și conștiința de ele, de chemarea curată a dedicării unei carierei aflate și corespunzătoare, se vede silit, deși poate cu oarecare neliniște a trece chiar și peste voința părintească. A simțit inclinările personalității sale, — din modestie însă nu se laudă, nu le spune nimă-nui, atât ca băiat, cât și ca ofițer. Lasă în schimb să vorbească istețimea faptelor, după cum se va vedea din actele oficioase de mai jos, emanate dela cele mai competente foruri militare în semn de recunoștință și distincție, atât în vremuri pacifice, cât și în cele ale războiului, pentru a preamări înțelepciunea, zelul și destoinicia dovedită cu belșug în toate acțiunile sale.

Școala de cadeti din Sibiu, o absolvă cu foarte bun succes, ca stipendist al fundațiunii Gozdu încă din anul prim, cu suma de 400 cor. În toate cursurile era sortit între cei dintâi elevi.

Ca subofițer, după o scurtă vreme petrecută în Sibiu, e împărțit la Reg. 33 din Arad, unde petrece 8 ani de zile. Intrucât a știut să câștige simpatia societății românești aradane, cât a fost de iubit de cărtură-

gini nepotrivite („Soarele brutal”, pag. 20; „o neînțeleasă spaimă” pag. 22; „cu nesiguri pași”, pag. 37; imi torturează feasta”, pag. 60).

Nu-mi convin nici expresiile „geamurile sângerii” (deși Odobescu pomenește de „lespezi de marmură sângerie”) nici „perdele rubinii”, căci mi se par căutate.

Am permis rezervele de mai sus, căci în afară de ele, nu am decât cuvinte de laudă pentru versurile dlui A. Cobruș.

În cele 62 de pagini ale volumului am aflat versuri de talent — și asta e lucrul de căpetenie — și am aflat idei.

Iată cum vede poetul nostru *trenurile*:

Plecară-atunci superbele armate
Și duc și astăzi lupte blestemate,
Plecară-atunci cu cântecele lor
Și-acum de-au dus, le-aduc cu acelaș zor
Nepăsătoare trenuri,
Ce fac la gări acelaș scurt popas
Și lasă-acasă tot ce-a mai rămas:
Armii de orbi, de schiopi, de surzi, de ciungi,
Ce-i duc pe țargi, ori în convoiuri lungi,
Pe-aceeaș tristă, neschimbată cale,
Spre casă ori spre albele spitale...

Tunurile iau înfățișarea unor monștri (pag. 23):

rimea aleasă a acestui oraș, cu toate că de patru ani lipsia din mijlocul ei, ne-a arătat tuturor și în destul, cuvintele frumoase și bine caracterizatoare, închinat decedatului cu prilejul morții sale în Nr. 143 al acestui ziar. Deasemeni slujirea parastasului, la care nu pregetă a lua parte până și P. S. Sa episcopul, dimpreună cu toți cărturarii.

„Arădanii și brașovenii, încheie articolul amintit, între cari a petrecut mai în urmă, deplâng în decedatul pe ambițiosul și seriosul lor ofițer, tipul soldatului român, pe unul dintre cei mai valoroși membrii ai societății române”.

Cel din urmă 3 ani, de unde într'al 4-lea pleacă pe câmpul de luptă, îi petrece într'alt centru de seamă românesc, în Brașov. Românii brașoveni deasemeni au aflat de cuvântul a înălța rugăciuni, întru vecinica-i pomenire.

Ca ofițer e laudat și distins în mai multe rânduri. Cercetează și absolvă 2 cursuri speciale, din Timișoara și Budapesta.

Iar cu un an înainte de războiu, depune cu bun succes examenul „destul de greu”, după cum însus se exprimă, pentru a intra în cea mai înaltă instituție militară, în școala de războiu, la care avea să urmeze 2 ani. Pentru el însă această școală se deschide pe câmpul de luptă. Și fără de a l se mai preda vre-o învățătură teoretică, graiul cutremurător al tunurilor, răpăitul continuu al puștilor și al mitralierelor, îl introduc deodată, în cea mai reală și mai crudă prelegere practică — a războiului — ce se deslănțuie în felul cel mai înfiorător. El se silește, învață și se poartă atât de bine și de vitejește, încât pe toți profesorii, sub a căror comandă a fost, îi pune în uimire. Fără să-i mai trebuiască cei doi ani, fără de examen, c trecut cu distincție pentru înțelepciunea și tactica cea bună, dovedită de atâteaori, și în cele mai grele poziții, în rândul ofițerilor cu pregătirea cea mai academică, a celor din „statul-major”.

Dar să las să vorbească graiul lui limpede prin faptele mărețe, calificate atât de strălucit în mai multe atestate, din cari voiu lăsa să urmeze în copie aceste trei:

128. Inf. *Brigadekommando*.

Res No. 51.

Brigadekommandobefehl No. 1:

Uetzds, am 11. Jänner 1915.

Oberleutnant Johann Gosa des I. R. No. 2. stand in der Zeit vom 15 Oktober 1914 bis 9 Jänner I. J. an Stelle des Generalstabsoffiziers zuerst bei der bestanden 126. Inf. Brigade, sodann in gleicher Eigenschaft bei der 128. Inf. Brigade in Verwendung.

Oberleutnant Gosa hat sich stets durch *unermüddlichen diensteifer und in allen Sagen, in den schwierigsten Situationen durch Besonnenheit und Kaltblütigkeit ausgezeichnet* und sich hiedurch, insbesondere jedoch *durch seine stete Sorge für das Wohl der Truppen,*

Ca niște negri monștri uriași,
Cu gurile, cu creerii de foc,
Cu suflet aspru, roșu și flămând
Și cu plămâni de forțe zdrobitoare,
Stau tunurile fioros urlând,
Stau tunurile în zare
Și improașcă într'una înfiorător,
Cu flăcări din gătlejurile lor...

Războinicii brutali
Războinicii de-atât omor sătui,
Privesc pământul cu priviri de gâde
Iar demonul distrugerii azi râde,
La cea mai mare sărbătoare-a lui...

Iar în urma trenurilor (pag. 37) cogașii rămân cu ochii plini de lacrimi:

Jos lângă drum, pe unde trenuri trec,
Cosesc în iarba naltă albi cogași...
Cosesc încet,
Moșnegi duiosi, cu plete albe, lungi,
Cu ochii uzi și cu nesiguri pași...
Și când de văd că vin din fund de zare,
Al lor bătrân și pașnic piept tresare
Și se opresc deodată din cosit...
S'opresc duiosi și se proptesc pe coase
Și-asteaptă pân' ce'n fugă, agomotoase
Se pierd în zarea fără de sfârșit...
Și-asa privind pierduți, cum trec cu zor,
Pe fețe lacrimi le pornesc ușor,

als eine *sehr gute Stütze* seiner Kommandanten erwiesen.

Mit 10 Jänner I. J. werde Oberleutnant Gosa zur Gruppe des Herrn Obersten Minna kommandiert.

Mit Bedauern sehe ich diesen braven Offizier aus meiner Brigade scheiden und spreche ihm bei dieser Gelegenheit für die geleistete wertvolle Unterstützung meinen Dank und im Namen des Allerhöchsten Dienstes die belobende Anerkennung des Brigadekommandes aus.

Sárkány, Oberst m. p.

K. ung. 75. Inf. brig. kmdo

Res. Nr. 147.

Belohnungsantrag
über

Charge: Oblt., Vor- u. Zuname: *Johann Gosa*
Truppenkörper: *k. u. k. Inf. Rgmt No. 2, Diensteseinteilung: Brig. Gst Offizier.*
Anlass: *Tapferes, mutiges, aufopferungsvolles Verhalten vor dem Feind.*

Ging am 31/I beim Angriffe auf die Höhe Sepliwka als die Feuerlinie des Oberstlt. Tihanyi trotz wiederholten Befehle nicht vorwärts zu bringen war *freiwillig bei sehr heftigen Inf. u. Art. Feuer bis zur Schwarmlinie vor* und veranlasste das Vorwärtsgehen desselben. Bei den Gefechten am 6.—11/II wurde er zur Rekognosierung, Feststellung der Situation de Feindes öfters vorgeschendet u. erledigte seine Aufgabe trotz heftiges Inf. u. Art. feuer immer *sehr kaltblütig auf das Genaueste. Ein ausserst braver, verlässlicher, vom Tatendrang durchdrungener Offizier, der trotz mehrere Nächte hindurch dauernder Arbeit seine Arbeitslustigkeit nie verlor u. der, obwohl er weder Kriegs noch Korpsoff. schulle absolviert hat, infolge seines ausserordentlichen Fleisses u. seiner recht guten takt. Auffassung, als Brig. Generalstabsoffizier recht gut entspricht.*

Rukowinka, am 12 /II. 1915

Alois Mina, Obst. m. p.
Kmdt. der 75 Inf. Brig.

K. ung. 75. Inf. Brig. Komdo
119

Oberleutnant Johan Gosa
K. u. K. Inf. Rgmt. Brig. Gstb. Offizier

Ein ausserordentlich tüchtiger, pflichteifriger u. tapferer Offizier, welcher sich bei den Kämpfen am Zubowiec vom 9/IV. bis 14/IV. ganz besonders dadurch auszeichnete, dass er als Brigade Adjutant die im Kampfe stehende Truppen in den heftigsten feindl. Art. und Inf. Feuer nach meine Intentionen führte. Durch sein aufopferungsvolles Verhalten war es möglich eingelangte Verstärkungen bei den schlechtesten Witterungs u. Terrainverhältnissen während der Nacht rechtzeitig in die Stellungen zu führen und hat die in den heftigen Kämpfen verloren gegangene Verbindung zwischen den einzelnen Abschnitten ganz allein hergestellt.

Als die Truppen des Inf. Rgt. 2 am 11/IV. nicht vor-

Gândindu-se l-ai lor, ce ele'n chin,
De-un an i-au dus și-acasă nu mai vin...

Poetul simțește dragoste pentru vitejii ce sufăr și mor (pag. 30).

Iobagi viteji, voinici de fier, eroi,
In șanțuri, prin zepezi ori prin noroi,
Pe ger și ploii,
In marșuri, la atacuri zdrobitoare,
Mi-e sufletul cu voi!...
Iar când dormiți, c'o dragoste rebelă,
Iubirea mea vi-i tristă santinelă,
Și până la mormânt va fi cu voi,
Frați dulci, iobagi, nenorociți eroi!...

Rănitul (pag. 31) e o adevărată apoteoză:

Căzu pe pusta frământată n sânge,
Căzu rănit de moarte,
Gândindu-se la mama care-l plânge,
La tunmele-i de oi, ce-i sunt departe...

In vaerele-atător camarazi,
Moare tăcând al culmilor voinic...
Moare ca'n umbra codrilor de brazi
Și nu-i mai cere bieteii vietii nimic...
Deodată, cu puterile lui toate,
Se mișcă, se ridică nct pe coate
Și stă așa, îngândurat privind,
Insăngeratul soare din apus

wärts zu bringen waren, *führte er das Rgt. freiwillig vor, n. nur so war es möglich die verlorene Stellung wieder zu besetzen.*

Standpunkt am 15/IV. 1915.

Mihael Gombos, Obst.
Kmdt. 75. Inf. Brigde.

Expediert am 16. IV. 1915. Signum-Laudis mit der Kriegsdekoration.

Căpitanul Goșa, după cum reiesă din aceste mărturii adevărate și vecinice, își considera de cea mai înaltă datorință să incurajeze ostașii săi cu cuvintele ofițerului-poet:

Voinicilor! Inaintând
La mine luați aminte...
Și-atâta doar s'aveți în gând
'Nainte, tot 'nainte!

„Ne stă ursita scrisă n frunți
De-al lumilor Părinte;
De-o fi... mutăm din loc și munți
De ne vor sta 'nainte

„Și-un glonț de m'o izbi în piept,
Copii să țineți minte
Câtând la steag să-i duceți, drept
Pajura tot 'nainte.

„Și-acum.. Cu dreapta vă 'nchinați
Și-aducevă-ți aminte
Că-i Dumnezeu cu noi, soldați —
'Nainte, tot 'nainte”.

(N. Vulovici „Vitejești”).

Și din acest marș vitejesc, numai glonte de la Rararusca l'a putut opri pe viteazul căpitan Ioan Goșa.

...Acestui mare erou, care prin ținuta sa impunătoare, a înscris în cartea vitejiei românești, nu numai numele propriu și al celor mai de aproape, ci al unui neam întreg, Săliștenii și-au ținut de datorință a-i da toată cinstea cuvenită și meritată!

În Dumineca zilei de 25/VII a. c. aduc un parastas întru odihna răposatului, în biserica cea mare. Îl slujesc cei patru preoți locali. Răspunsurile le dă corul învățătorilor din tract. La rugăciune iau parte toate societățile din localitate, purtând pe stindarde vâlul negru de doliu, precum și un numeros public, pe care biserica nu-l mai încapă. Întregul serviciu se săvârșește cu multă pietate și solemnitate. Părintele protopop Dr. Ioan Lupaș rostește înălțătorul cuvânt publicat în Nr. 152 al acestui ziar.

Tot întru amintire, ca figura gloriosului căpitan să fie hărăzită și posterității, nepoților și strănepoților, s'a deschis o colecție, care a ajuns suma de peste 130 cor., cu menirea, ca portretul cel mai reușit al decedatului să fie prelucrat într'un tablou mai mare în culori, și să se așeze în muzeul local. La vreme potrivită să se aranjeze și o serbare culturală în amintirea lui.

Cu capul luminat de-un calm nespus,
In pulberea solară-acest cioban,
Pare-un superb legionar roman!...

Copacii veghiază asupra eroilor, ce dorm la rădăcina lor (pag. 26).

Copacii ruși și schilavi, stropiți grozav cu sânge,
In vânturile grele, cu jale îi vor plânge,
Iar sângele lor bolnav, nostalgic și fecund,
Va îngrășa pământul în codrii fără fund.

Dar ce roade vor ieși pe urma atâtui sânge vărsat? Iată, ce cetim la pag. 40:

Bogatul sânge, ce'n pământ s'a supt,
E-un fluid ce asmuță ne'ntrerupt,
E roșle sămânță de pierzare
Sămânță a războale 'ngrozitoare,
Ce vor trăi din grozavii și-avânt
Pân' va trăi acest bătrân pământ.

Dar ajunge cu citatele, în cadrele restrânse ale unui foileton.

Cei ce se interesează mai de aproape, vor ceti, de sigur, în întregime acest volum, *cu care d. A. Cotruș intră în rândul scriitorilor ardeleni.*

Petronius.

O comoară a faptelor sale creștinești, o alcătuiască și a rămas prin păstrarea îngrijită a surorii Sale, corespondența bogată, asupra căreia voiu stăru cu alt prilej, din care reiesă icoana curată a sufletului său bun, nobil și drept.

Moartea căpitanului Gosa e dureroasă pentru toți. În el neamul românesc pierde pe unul dintre cei mai zeloși militari, care în viitorul său strălucit, nu putea să-l facă și să-i aducă decât laudă și cinste!

Săliște 1915.

Preotul Ioan Popa.

Enigma grecească.

— Dedesubturile politice balcanice. —

Arad, 27 August 1915.

Marele cotidian elvețian Journal de Genève publică la loc de frunte un nou articol de importanță. Politica balcanicilor are dedesubturi abia bănuite de minte omenească. În aceste dedesubturi trebuie căutate motivele cari împiedecă astăzi un acord între statele balcanice. Tendința istorică grecească de a stăpâni cetatea cu atâtea vechi mirajuri a împăraților bizantini e atât de des evidențiată în cărțile de istorie universală ale dlui Iorga ca de pildă „Chestiunea Dunării”, „Istoria statelor balcanice” și în acea grandioasă „Geschichte des ottomanischen Reiches”. Journal de Genève în numărul dela 20 August aruncă o nouă lumină intensă asupra acestei tendințe și de aceea găsim de deosebită actualitate articolul pe care-l traducem aci:

De când Grecia a fost constituită în regat independent, regele Constantin este al treilea suveran chemat să conducă destinele Elinilor.

Întâiul a fost Otto de Bavaria. El a fost răsturnat prin o revoluțiune. Aceasta a izbucnit în decursul unor evenimente cari pentru Grecia prezintă o oarecare analogie cu acele la cari asistăm la această oră. Un războiu — războiul Crimeii — a izbucnit între Rusia de-oparte și Turcia, Franța și Anglia de alta. Grecii sperau să profite de acest conflict pentru a-și întregi teritoriul și a smulge sultanului Tesalia. Însă aliații sultanului n'au vrut să permită atingerea de imperiul otoman. Grecia silită să dezarmeze reproșă lui Otto întâiul că n'a căutat să reziste Europei. Adunarea națională îl detronă.

Îi succedă la tron Georges de Danemarca. În decursul războiului contra Turciei a fost asasinat la Salonic. Întâiul născut dintre fii urcă tronul. El domnește de doi ani sub numele de Constantin al XII-lea.

Acest nume de Constantin al XII-lea pe care-l poartă al treilea rege al Elinilor este pentru sine o revelație și un program. Ultimul împărat al Bizanțului, detronat și ucis de Turci în 1453, se numia Constantin al XI-lea. Regele se consideră ca urmaș al său. El înoiește astfel pretențiile Greciei asupra Constantinopolului.

Sunt patru secole și jumătate de când Mohamed al II-lea a înlocuit crucea prin semilună pe cupola Sfintei Sofii. Însă visul grecesc persistă în decursul timpului susținut prin poezie și istorie. Amintirea Constantinopolului este atât de vie în sufletul popular încât pentru a numi cetatea califilor Grecii îi zic i polis, cetatea. Nu este necesar un alt nume: ea este cetatea, marea, nemuritoare, unica cetate.

Când în 1912 armatele balcanice aliate au strămtorat pe Turci aproape sub zidurile capitalei lor, visul elenismului părea că trebuie să se realizeze. O singură teamă agita inimile grecești: țarul Bulgariei va intra în cetate înainte de regele Constantin? Nu se vorbea oare că Ferdinand I-ul ar fi început să-și pregătească coroana și vestmântul vechiu bătute de nestermate, ca vechii împărați ai bizanțului? Tunul de Ciatalgea a deșteptat deodată speranță și îngrijorare.

Războiul balcanic a scos la suprafață elementele realității pentru o concepție care până atunci fusese un îndepărtat vis numai. Constantinopolul n'a fost cruțat de asediu decât printr'un miracol. Turcia n'a semnat pacea și n'a mântuit cetatea decât abandonând imense teritorii. Care va fi soarta unui nou războiu?

Acest nou războiu a izbucnit. De data asta la porțile Bizanțului bubuie tunul englez, francez și rusesc. În Martie ultim d. Venizelos care dela 1910 prezidă la capătul destinelor Greciei, crezu că a sosit prilejul pentru țara sa de a-și împlini destinele. Propuse regelui o intervenție imediată alături de împătrita înțelegere. Se întruni un consiliu de coroană pentru a delibera

asupra gravului obiect. El se pronunță pentru menținerea neutralității. Statul major general se temu ca nu cumva apariția pe scenă a Bulgarilor să paralizaze intervenția armatei elinești. Deasemeni declarațiile prin cari Rusia a afirmat sus și tare visurile sale asupra Constantinopolului au produs în Atena o anume descurajare. Constantinopolul al Turcilor, își ziceau Grecii, este o speranță realizabilă; Constantinopolul al Rușilor, este distrugerea definitivă a visului secular.

D. Venizelos se retrase, însă își păstră simpatia poporului. Recenta demisie a cabinetului Gunaris a pus capăt unei situațiuni unice: aceea a unui minister care guvernează contra țării și camerei.

Regele face din nou apel la d. Venizelos. Vom ști incurând răspunsul. D. Venizelos a fost unul dintre creatorii alianței balcanice în 1912. Aceasta rămâne baza oricărei acțiuni a Greciei, Bulgariei sau României. Statele aceste au interes să meargă împreună. Bulgaria reclamă Cavalla dată Greciei la împărțirea din 1913. Se știe sigur că d. Venizelos n'a cerut Cavalla decât contre-coeur și pentru a nu se opune dorinței generale a regelui și a poporului grecesc. Intocmai ca Bismarck după Sadova, d. Venizelos n'a vrut să umilească pe învins, iar învinsul era Bulgaria. D. Venizelos apare deci ca cel mai chemat să negocieze cu Bulgaria și pentru a conduce destinele elenismului.

Însă orice ar face omul chemat să guverneze Grecia, se poate afirma cu certitudine că chestiunea dominantă, de care se ocupă la această oră toți Grecii este soarta viitoare a Turciei din Europa, soarta Constantinopolului... tis polis.

Puterile beligerante și România.

„Deutsche Tageszeitung”, unul din cele mai importante ziare germane, publică o lungă corespondență din București, după care consiliul de miniștri român ar fi aproape în permanență întrunit. Chestia exportului, care e destul de gravă, nu poate fi însă singura explicație pentru aceste întruniri dese ale miniștrilor români.

Mai e în joc și, probabil, în mai largă măsură politica externă. Până acum. România a fost mândră de bărbații ei de stat, cari au reușit timp de un an de zile să oscileze între cele două grupuri de puteri. Dar acum lucrurile nu mai merg.

Germania a cerut în mod energic să i se permită și ei cecece s'a permis unui alt stat beligerant: tranzitul de munițiuni. România a refuzat această cerere. De ce? O știe orice copil: Rușii au reușit încă în Maiu să lege mâinile germanofilului Brătianu.

E adevărat, Brătianu ar fi închis ochii și ar fi permis pe sub mână cecece voia sau trebuia să interzică în mod oficial: tranzitul. Dar prietenii împătritei înțelegeri din București făceau un enorm scandal ori de câte ori Brătianu voia să facă puterilor centrale vre-un serviciu pe sub mână.

Situația României e dificilă fiindcă acum a venit și Rusia să ceară ca să i se permită să treacă 250.000 de oameni ca să atace Turcia prin Bulgaria și Brătianu nu știe ce să facă.

În primul moment Brătianu s'a gândit să remanieze guvernul, formând un guvern tare cu Carp, Marghiloman, Ferechide și Maiorescu. Dar la consiliul de coroană care a avut loc la Sinaia și la care au participat pe lângă bărbații de stat sus pomeniți și mai mulți ofițeri superiori, s'a exprimat părerea că cererea rusă nu

e serioasă și că cererea Rusiei trebuie considerată mai mult ca o presiune contra presiunii germane în chestia tranzitului de muniții.

Brătianu a respins dar atât cererea germană cât și cea rusă și s'a retras pe moșia sa. Când se va reîntoarce va continua tratativele cu ambele părți. Dacă însă îi va merge tot atât de bine României cu tactica sa în al doilea an al războiului ca în cel dintâi, aceasta e altă chestie.

Uniunea balcanică proclamată de presa rusă.

„Frații balcanici trebuie să se înțeleagă!” — Rusia cheamă Serbia la o jertfă.

— După ziarul „Viitorul”. —

Sub titlul „Către frații noștri Sârbi” „Börsen-C.” a publicat articolul următor:

În ajunul hotărârei pe care trebuie s'o ia poporul sârb, dorim să trimitem fraților noștri aceste ultime cuvinte de indemnare: Acum se știe că imperiul german vroia să întindă domina sa până la Bosfor și chiar mai departe, până la golful Persic. Germania sprijinind politica agresivă (!) a Austro-Ungariei în Balcani, nu lucra, în realitate, decât în acest scop; și într'adevăr dela începutul războiului european, Austro-Ungaria a devenit nu simplu vasal (!) al Germaniei precum și imperiul otoman e azi administrat de trimiși germani.

Nu ar mai rămâne deci Germaniei, spre a-și realiza visul ei, decât a combina aspirațiunile ei asupra Bosforului cu cele ale Austriei. Această ultimă sfortare, e foarte mult ușurată de neînțelegerile dintre popoarele balcanice, neînțelegeri sporite cu îndemânare de intrigile diplomației germane care știe că micile state din peninsula ar fi o pradă ușoară pentru orice cuceritor.

Din contră, aceleași țări, unite, pacificate, sprijinindu-se pe amicitia Rusiei, ar fi o forță teribilă (!) ce ar opri energic toate poftetele, mai ales față de înțelegerea adâncă care leagă pe Rusia, Franța, Anglia și Italia.

Această uniune balcanică e singura cale de urmat pentru popoarele balcanice dacă vor să păstreze independența lor; iată pentru ce Rusia, mereu îngrijată de prosperitatea lor, se străduiește să restabilească unitatea balcanică, încercând să înlăture motivele de ceartă.

Singurul obstacol serios la această înțelegere a hrănit speranțele germane. Frații balcanici trebuie să înțeleagă, în aceste vremuri grele, acest adevăr simplu dela care depinde soarta lor.

Cuvântul pe care-l va rosti Skupștina în curând va deveni leagănul gloriei slave și sârbească, sau cavoul unde va rămâne pentru veci întregul viitor al poporului sârb care a fost cel dintâi deacurmezisul pe drumul cuceritorilor: germani. Rămânând izolat, poporul sârb ar rămâne neputincios.

Marea Rusie ocrotitoare a tuturor Slavilor, chiamă Serbia la o jertfă; întregul popor rus așteaptă cu credință răspunsul reprezentanților națiunii sârbești și speră că vor fi demni de această încredere.

A apărut:

„Sărbătoarea Morții”

(1914/15)

:: :: Versuri, de A. Cotruș :: ::

Se poate comanda dela librăriile: „Concordia” „Librăria Diecezană” din Arad și librăria „Minerva” din Lugoj. și la Librăria Arhidiecezană din Blaj. — Prețul cor. 1.50 :: :: plus 10 fil. porto postal. :: ::

Războiul.

Telegrame oficiale.

Biroul telegrafic ungar: ne trimite spre publicare următoarele telegrame oficiale:

Budapesta, 26 August. — Se comunică dela cartierul principal:

Pe frontul rusesc: Brest-Litovsk a căzut. Landwehrul ungar comandat de generalul Arz a ocupat ieri localitatea Kobyanî ce se găsește la sudvest de cetate, spargând prin aceasta brâul exterior de fortificații și a atacat din spate cel mai apropiat fort. În aceeași vreme infanteria cos. și reg. din Galizia occidentală, Silezia și Moravia de sus au cucerit cu asalt fortul ce se găsește la sud de localitatea Kozoszy. Trupele germane au ocupat pe frontul nordvestic 3 forturi și azi dimineață am ocupat cetatea dela podul căii ferate.

În aceeași vreme aliații l-au respins pe dușman dincolo de râul Lesna și în regiunea păduroasă și mlăștinoasă ce împrejmuiește cetatea Brest-Litovsk spre sudost. La nord de Kowel cavaleria noastră de urmărire a împrăștiat ariergardele rusești la Buscin și Wywa.

În Galizia orientală nimic nou.

Pe frontul italian: În sectorul Doberdo Italianii au întreprins ieri după amiază un nou atac împotriva Monte dei Busi. Ca todeauna, i-am respins și de data aceasta. În fața capului de pod a domnit liniște. În alte puncte ale frontului din regiunea litoralului au avut loc în unele locuri violente dueluri de artilerie. Mai cu seama în jur de Plitsch, unde infanteria dușmană încearcă cu precauțiune să se apropie de pozițiile noastre.

Atacul împotriva sectorului nordic al platonului Lavarone, despre care am raportat ieri, că l-am respins, a fost întreprins de puternice forțe dușmane. Artileria dușmană a ținut sub foc mai întâi fortificațiile noastre de apărare timp de 10 zile, ziua și noaptea, iar alaltăieri a potențat focul la cel mai mare grad împotriva liniei de luptă Cima-di-Verzena-Basso. Până la miezul nopții au împrescat pozițiile noastre cu obuze de toate calibrele, când mai multe regimente de infanterie și batalioane de alpini au dat asalt împotriva pozițiilor noastre, pe cari l-au înfrânt definitiv bravele noastre trupe din Tirol, țintașii noștri din Austria superioară și ajutorul distins al artileriei noastre. Singur numai înaintea picioarelor noastre zac 700 de italieni morți. Din aceste se poate judeca, ce mare jertfă de oameni i-a costat pe italieni acest atac. Pierderile noastre sunt minimale. Un aviator al nostru a aruncat cu succes mai multe bombe asupra fabricii de cartușe din Brescia.

Berlin, 26 August. — Se comunică dela marele cartier principal:

Pe frontul occidental: În Champagne la nord de Beau-Sejour am menținut față cu atacurile Francezilor o săpătură făcută de explozie care am ocupat-o alaltăieri. Două escadrile de aviatori dușmani au aruncat ieri bombe în valea Saar la nord și la sud de Saarluis. Mai mulți oameni au fost omorâți, mulți răniți, paguba materială e neînsemnată.

Escadrile dușmane înainte de a se ridica în aer au fost atacate cu succes în locul lor de plecare dela Nancy. Francezii au mai pierdut 4 aeroplane. Unul s'a prăbușit la Boeche, pilotul și observatorul au murit. Un alt aparat a căzut neatins în mâinile noastre cu întreg echipajul. Un al treilea a fost silit de un aviator german să coboare la Arrancourt, la nord de Luneville, nemijlocit în fața frontului francez. Artileria noastră a distrus aparatul. Al patrulea aparat a coborât la Moirons la sud de Nomeny, îndărătul frontului dușman în focul bateriei noastre de apărare Nr. IV.

Pe frontul oriental: Grupul mareșalului Hindenburg: La sud-ost de Mitau, la Bausk și la Schönberg, s'au desfășurat lupte. La est și sudost de Kovno, lupta continuă. În fața Olitei trupele noastre se apropie de pozițiile dușmanului. Intre Seiny și Merez lângă Niemen l-am respins pe dușman. Părți din armata condusă de colonel-generalul Eichorn înaintează de asemenea spre nord în pădurea ce se întinde la est de Augustow. Încolo mai spre sud luptăm pentru sectorul Bersowka. Trupele noastre au ajuns la Biala. Armata generalului Galwitz l-a aruncat pe dușman la nord și sudost de Bielsk la respins pe dușman de pe sectorul Orłanka.

Grupul prințului Leopold de Bavaria: Dușmanul suferind gravă înfrângere se refugiază în interiorul pădurei Bialowicka. El se mai menține numai la sud de pădure, în regiunea la nordvest de Kamienie-Litowsk.

Grupul mareșalului Mackensen: Cetatea Brest Litovsk a căzut. În vremea în care corpul de armată austro-ungar condus de generalul de infanterie Arz a ocupat ieri după amiază, după luptă, cele două forturi din frontul vestic, corpul de rezervă Nr. 22 din Brandenburg a cucerit cu asalt forturile din frontul nordvestic și a pătruns, în nord, în interiorul cetății. Dușmanul după aceasta a abandonat cetatea. Pe întreg frontul acestui grup, dela pădurea Bialowicka până în regiunea mlăștinilor Pripjet-Pripjeti (la sudost de Brest-Litovsk, urmărirea continuă cu toată puterea.

Cronica femeină. Împletitul ciorapului și războiul.

Dacă cu un an doi înainte ne-ar fi prezis cineva că împletitul, acest lucru de predilecție al bunicelelor noastre, va fi iar la modă, l'am fi tratat cu cea mai disprețuitoare ironie. De câțiva ani încoace, de când munca mecanică înlocuiește cea a mânilor în toate domeniile industriale, și mașinile săvârșesc tot lucrul de mână de care ne ambiționam să-l facem noi ieri alaltăieri, împletitul ciorapului a devenit un lucru șters aproape cu desăvârșire din programul activității femeiei de astăzi. Doar din școalele primare și secundare se mai insistă asupra unui ciorap pe care elevele trebuia să-l dea gata.

Astfel, încetul cu încetul, grație marfei incomparabil mai ieftine al produselor de fabrică, împletitul a devenit un ce supreflu și desigur un considerabil număr al femeiei de azi nu va avea decât o foarte obscură cunoștință despre felul cum se începe și termină un ciorap, socotind acest lucru potrivit numai pentru femeia mai în vârstă. Pe neobservate, fără să ne dăm bine seama cum anume, alte lucruri de mână mai luxoase poate, negreșit și mai puțin practice, i-au ocupat locul. De câtă caldă intimitate însă ni se umple sufletul la vederea vre-unui tablou vechiu care ne redă o femeie cu un ciorap început în mână, înșirând ochi după ochi. Și-au venit timpuri noi cu răsăriri de alte generații cari par a fi pierdut dragostea in-deletniciei pentru acel simț practic caracteristic bunicelelor noastre. Astăzi să împletești ciorap, înseamnă să pierzi vremea degeaba și cu multe alte reminiscente s'a nimicit — părea — împletitul în secolul mașinării și mecanicii.

Și iată că lumea e sguduită din temelie. Munca zilelor noastre de odinioară tulburată este și ea împreună cu gândul ficcării clipe. Și ne-am adus aminte de multe lucruri șterse și uitate în învechitura anilor și revenitu-ne-a „banalul” și „plicticosul” împletit. În toamnă și iarnă ne-a vorbit la inimă această ocupație făcută azi din material solid, cald și culoare practică, cu ace groase și lână sură de rigoare. Cu duioșia tristelor și sfintelor datorințe am reînceput azi distracția liniștită și senină a bunicelelor noastre. Mănuțe neexperțe de copil, mâni tremurătoare de matroane venerabile, degete delicate și bine îngrijite ale doamnelor, în tovarășie cu palmile învârtoșate de muncă ale muncitoarelor, împleteau înereu, în ore libere, în cafenele și într'actele teatrelor, înșirând ochi peste ochi, cu hărnicia și destoinicia femeiei de altă dată. Se socotea drept indiferență păcătoasă față de seriozitatea timpului și lipsă de sentiment patriotic chiar, dacă o femeie nu avea începută măcar o împletitură. Elevele de școală în timpul scurt al recreațiilor în loc de joc și veselie, luau în mână ciorapul. Femeile ingenioase emulau în compunerea practică a împletitului căciulelor, învelitoarelor de brațe, genunchi și pulpe. În seriile de toamnă și iarnă trecută părea că revin pentru moment amintirile retrospective ale săzătorilor de altă dată cu furcile pline de caier, cu cântecele și jocurile lor, înlocuite azi cu tristele povești de actualitate, depănatul și împletitul pentru frații noștri viteji. Sutele de mii de femei s'au pus pe lucru și comerțul n'a putut furniza lâna necesară câtă i s'a reclamat.

Luna August ne aduce prea vremelnicele semne și prevestiri de toamnă timpurie. Cu desolare ne gândim la faptul unei noi campanii de iarnă știind sutele de mii de soldați în lagăre și tranșee. N'ar fi permis să lăsăm să plece nici un soldat fără să aibă în ranită două trei perechi de învelitori calde pentru picioare. Cu hărnicia și zelul dela început, îndoit astăzi dacă ce aproape fiecare dintre noi a văzut în spitale picioare înghețate, să reîncepem munca întreruptă la cea dintâi arșiță de soare, când ne încălzim la dorul și mângâierea liniștii ce are să ne aducă toamna ce vine.

T. B.

INFORMAȚIUNI.

Arad, 27 August 1915.

Altruistul.

— Altruistul ședea într'un birt și cetind, înfulica mititei. Fața lui era rasă cu perdat, pe degete purta inele cu nestemate, pe burtă i se încovriga ca un șarpe de aur lanțul ciornicului și cu o mână ținând ziarul, horpolea cu cealaltă zama gustoasă de orz.

— Teribil, izbucnise deodată altruistul, căci deși avea bani sub lăcăt și burtă ca un butoi, își spunea „altruist” — teribil... În gazetă se scria că un pluton de soldați a suferit două săptămâni foamete, mulți din dânșii căzură morți, iar cei rămași în viață, cu zece unghie lor săpau din pământ rădăcinile oilite ale ver-dețurilor culese și băuseră din bălțile de broaște...

— Oh, teribil este războiul! Înfulica mereu mititeii altruistul și simțea că în burtă lui sătulă doarme lumea întreagă. Patru perechi de mititei înfulicase deja altruistul și prin gâtlee îi scoborise zece pahare de bere la somnul veșnic și ochii altruistului străluceau de induioșare: sărmanii soldați! Oh, războiul.

— Dintr'odată sună din pahar și porunci băiatului să-i aducă o scobitoare de dinți... Oh, bieții soldați... Oh, foametea... Oh, războiul, îngână trist altruistul până ce se întoarse băiatul și-i spuse respectuos: să ne ier-tați domnule, dar nu avem nici o scobitoare de dinți.

— Altruistul se infuriă. Intre dinți îi fugea par'că diavolul și-și chiuiau urechile. Ochii i se înroșiră de mânie, ca a unui curcan iritat de cotoi... „Cum? — se gândea revoltat altruistul — eu să nu-mi pot scobi dinții? Să nu-mi cadă bine mistuirea, să simt între dinți urmele trecutului?”

— Spune-i patronului că-i un nemernic! — urlă fioros altruistul și luându-și repede paltonul subsuoară, trânti ușa și ieși din birt.

— Și se duse într'un alt birt și ceru o gazetă proaspătă — și începu să mai mănăce patru perechi de mititei și băuse încă zece pahare de bere. Apoi își scobise dinții și fericit, aprinse o țigare. Și începu să citească.

— Teribil... Războiul... Bieții soldați. Murmura altruistul și plăcută căldură îi clocotea în stomac.

Emil Isac.

— Măne, Sămbătă, fiind sărbătoarea Nașterii sf. Marii numărul proximal ziarului nostru va apare Luni seara.

Știre personală. P. S. Sa episcopul Aradului Ignatie I. Papp s'a întors Luni seara la Arad, deplin recreat, dela Carlsbad, unde a făcut cură timp de peste 3 săptămâni.

Soldați români decorați pe câmpul de luptă. Ni se scrie de pe câmpul de războiu dela nord: Ziua nașterii M. S. monarhului reg. 33 de infanterie a sărbătorit-o în mod impozant. După serviciul divin a urmat decorarea soldaților ce s'au distins în luptele mai recente. Intre cei decorați sunt următorii soldați români: sergentul de corp Gheorghe Jovin cu crucea de argint pentru merite cu coronă, atârnată de panglica medaliei pentru vitejie, ca semn al serviciului de deosebită devotațiune și jertfă prestat în fața dușmanului. (Cea mai înaltă decorație pentru un subofițer). Sergentul Petru Tăsedan, infanteriștii Gavrilă Luța și Petru Tulescu cu medalia de argint pentru vitejie cl. II.

Sergentul de corp Gheorghe Jovin e fiu de econom de origine din Sănnicolaul mic. Servește în armată de 21 ani ca soldat activ, 18 ani a fost ca soldat de front, iar de 3 ani e sergent conducător la proviantură. El se află pe câmpul de luptă dela începutul războiului.

Sergentul Tăsedan în viața lui civilă e comerciant în Cermeiu, iar infanteristul Gavrilă Luța e de origine din Siria.

Voluntarii români, cari au urmat ultimul curs ținut la Caransebeș — după cum ni se anunță — au făcut cu succes examenul și anume: dela reg. 61: Valeriu Dirina, Vichentie Pascu, George Petcu, Pavel Popovici, Victor Putcoviciu, Liviu Selagian, Jiva Suboni, Ioan Suciu și Emil Tăran; dela reg. 29: Ioan Bontila, Nicolae Jucu și Cornel Suciu.

Ca ofițer-instructor a fost d. căpitan Morariu dela reg. 64.

SOLDAȚII ROMÂNI ANALFABETI SĂ FIE AJUTAȚI SĂ INVETE SCRISUL ȘI CETITUL! Din Graz primim următoarele rânduri de tot interesul:

În sanatoriu dietetic, unde se află mulți soldați bolnavi de stomac, plămâni și rinichi, apoi în spitalul ortopedic unde se află soldații răniți în război (ambele

spitaluri înființate de „Crucea roșie”) s'a deschis înainte cu o lună un curs pentru soldații români analfabeți. Cursul este cercetat de mulți Transilvăneni și Bucovineni.

Direcțiunea acestor spitale s'a interesat de toți soldații fără deosebire de națiune. Aflându-se și un număr mare de Români, parte răniți, parte bolnavi, veniți de pe câmpul de luptă, Excelența Sa d. Baron Mirbach, un nobil foarte avut, care e președintele acestor spitale, a dispus ca toți soldații români cari sunt analfabeți să învețe a scrie și ceti românește, iară cei ce știu românește a scrie, să învețe și nemțește. Într-o lună de zile mulți au putut să-și scrie singuri cărți la ai lor pe acasă, și să deslege noutățile din foile românești. Învățător și conducător la acest curs a fost numit un învățător din Bucovina, d. G. Drăgan, care își dă cea mai mare silință a înlesni Românilor în toate privințele progresul.

Suntem siguri că în timpul acesta nu-l un spital în Austro-Ungaria în care să nu fie măcar zece Români, dintre cari sunt mulți analfabeți. Inceputul acesta frumos și vrednic de toată lauda ar putea servi ca exemplu pentru toate spitalele din monarhie, sau cel puțin acolo unde se află și intelectuali români cari ar putea ușor ajuta pe cel cărora soarta nu le-a permis să se împărtășească în copilărie de acest beneficiu.

Dacă alții se interesează de ai noștri cu atâta trebuie să ne interesăm noi mai mult, fiindcă mulți sunt atât de schilodiți că nu mai sunt apti pentru lucru și vor fi siliți a-și căuta o existență mai ușoară! — V. L.

Colectionare de alimente. *In calitate de conducătoare a spitalului dela Seminarul românesc arădan mulțumesc în numele soldaților răniți pentru spiritul de jertfă de care au dat dovadă locuitorii comunelor Mândruloc, Cicir și Cuvin, dela cari s'au colectionat zilele trecute 5 saci grâu, 3 saci făină, un sac cartofi, un sac mere și 5.20 coroane (peste cheltuieli).* — Arad, 27 August 1915, Livia Dr. Vuia.

† **Vasile Onigaș.** Subscriși cu adâncă durere aducem la cunoștința amicilor și cunoscuților, cumcă prea iubitul nostru soț, tată, ginere, unchiu și cumnat Vasile Onigaș, director scolar în pensiuie, după un morb greu și-a dat nobilul suflet în mâinile Creatorului Luni în 10 (23) August a. c. la 11 ore a. m. în anul al 64-lea al etății și 38 al fericitei sale căsătorii. Rămășițele pământești ale scumpului defunct s'au depus spre vecinică odihnă Mercuri în 12 (25) August la 2 ore p. m. în cimitirul gr. cat. din loc. Monor, August 1915. Elena Onigaș, soție. Lucretia Căzan n. Onigaș, fiică. George Căzan, preot gr. cat., ginere. Văd. Teodora Moldovan, soacră. Vasile Onigaș, inv., nepot. Dr. Aurel Moldovan, med. univ., cumnat și numeroși nepoți și nepoate. — Dormi în pace suflet blând!

A ars biserica rom. gr. cat. din Cerghizel. Marți, în 24 August preotul local se duse la biserică să celebreze sf. liturghie pentru cei duși pe câmpul de luptă. Terminându-se sf. slujbă în altar niște lumini au rămas aprinse. Pe la zece ore a. m. vecinii simțiră miros de fum de pânză arsă. Nimănui nu-i trecu prin minte, că ar veni din biserică. Pe la trei ore p. m. observând niște femei că din biserică iese fum, au început a striga prin comună „foc, foc, arde biserica”. Norodul întreg a început să alerge acolo, izbucnind în lacrimi, dar din biserică n'au putut scoase nimic, nici cărți, nici odăjdii, nici preț de un filer, ba și banii din lada bisericii s'au topit. Din nefericire n'a fost nici asigurată. A ars întreaga biserică cu clopotniță cu tot, așa că n'a rămas numai scrum și cenușă. Dumnezeu știe, când vom mai putea avea o biserică modestă chiar și asemenea celeia care a fost. Poate vor trece ani de-arândul nefiind biserica bogată. Oamenii cu dare de mână, nu vor pregeta, a ne ajuta cu obolul lor, pentru a se putea câștiga, cumpăra, odoarele și odăjdiile necesare, să putem asculta din nou într-o căsuță umilă sf. liturghie și frumoasele noastre rugăciuni, cari ne sunt mângâierea sufletului nostru. Cu un altar mai puțin. — **Un credincios.**

Viu incident în Reichstag. Cotim în ziarele berlineze: În Reichstag deputatul socialist Liebknecht a întrebat dacă guvernul ar fi dispus să înceapă tratative imediate de pace pe baza renunțării la orice anexiune în cazul când ceilalți beligeranți ar fi dispuși deasemeni să trazeze.

Secretarul de stat, d. de Jagow a răspuns: „Eu cred că sunt de acord cu adunarea când declar că această chestiune este inutilă acum” (vii aplauze).

Deputatul Liebknecht încercă să vorbească, însă glasul i-a fost acoperit de aplauzele cari se reînnoiau neîntrerupt, de strigăte diverse și de râsete. Președintele s'a văzut silit de mai multe ori să îndrume la ordine.

Faptă laudabilă. Încă înainte de Sf. Paști am făcut în acest ziar un călduros apel către publicul nostru cetitor și l'am rugat să vină în ajutorul nostru de a putea procura și trimite ziare, cărți etc. pe seama soldaților noștri români, aruncați de soarte în diferite spitale din monarhia austro-ungară și prin aceasta să contribuim și noi cât de puțin la alinarea durerilor lor trupești și sufletești. La acest apel au răspuns în modul cel mai frumos dna Aurelia Văsărhelyi și soțul ei d. Teodor Văsărhelyi, învățător în Bihardiószeg, trimițând fiecare câte 100 coroane, de tot 200 cor. Am procurat îndată și trimis mai multe sute de cărți de rugăciuni răniților noștri. Aceasta faptă nobilă nu s'a publicat însă, la dorința directă a donatorilor. De atunci au comandat în mai multe rânduri cărți de rugăciuni, cari au fost distribuite de dânsii între răniți.

Azi când primim din nou dela dna și d. Văsărhelyi suma de cor. 20 pentru scopul sus amintit, nu putem să nu aducem și noi mulțămitele noastre în numele răniților și orfanilor și rugăm pe bunul Dumnezeu să-i păzească de toate primejdiile, dându-le sănătate și viață lungă ca să se poată bucura de copiii lor, iar fapta lor frumoasă să fie imitată și de alții. — *Librăria „Concordia”.*

Câtă cantitate de cereale se află acum în România. După datele ministerului industriei și comerțului român, stocul disponibil de cereale din țară, pe ziua de 31 Iulie, era de 13.513,787 chintale metrice. Cu o lună în urmă, adică la 30 Iunie, acest stoc era de 12,238,312 ch. metrice.

Această cantitate de cereale se împarte astfel: 6.377.639 chint. grâu, 200.414 făină de grâu, 82 mii 402 secară, 693.836 orz, 11.292 ovăz și 6 milioane 509.851 porumb.

Cea mai mare parte din acest stoc disponibil se află în depozite la particulari și prin gări.

În silozuri sunt depozitate numai 9.836 ch. grâu, 5478 secară, 129,291 porumb și întreaga cantitate de orz și ovăz mai sus arătat.

Aviz școlar. Inscrierile la școala civ. gr. cat. de fete din Beiuș se vor face din 4—8 Septembrie. Examenele suplitoare, corectoare, diferențiale și de primire se vor ținea în 3, iar cele private în 2 Septembrie st. n. — **Direcțiunea școlii civile de fete gr. cat. din Beiuș.**

Fabrica de chibrituri din Seghedin în flacări. Luni noaptea, un incendiu puternic a distrus întreaga fabrică de chibrituri din Seghedin, care a mai ars odată, acum trei ani, și a fost din nou zidită. Pompierii n'au putut decât să localizeze focul, care amenința să cuprindă și cazarma husarilor.

x Trăsuri pentru copii și scaune pentru copii foarte ieftine se vând la marele magazin FISCHER, în Arad, piața libertății (Szabadságtér). Asortiment foarte bogat de tăști pentru școală. Fotografii cu preț redus.

(Fi 2497)

x Trăsuri pentru copii, trăsuri ce se pot desface, scaune pentru copii, paturi pentru odihnă, reticule, pungii, pălării de mătase, de gumă și de antilop pentru dame, pardesii de gumă pentru femei și pentru bărbați, asortiment foarte bogat și prețuri foarte ieftine la firma: Hegedüs Gyula, Arad, bulevardul Andrássy nr. 16.

Ultima oră.

GERMANII AU DEBARCAT LA RIGA!

Berlin. — Germanii au debarcat în regiunea sinului Riga pe insula Oesel, unde s'au întărit. Un comunicat semioficial rusesc anunță, că Germanii, au pătruns, după o puternică bombardare, în orașul Arensburg și au pus stăpânire pe insula cu același nume.

LUPTE VIOLENTE LA ARIBURNU ȘI LA SEDILBAHR.

Constantinopol. — În 25 c. artileria dușmană a desvoltat pe sectoarele Ariburnu și Sedilbahr o activitate când mai vie, când mai lăncedă, făcând mare pradă de muniție. În 21 și 25 c. dușmanul a atacat cu forțe mai mari aripa stângă dar l'am respins.

Internatul cel nou din Brașov

pentru elevii școlilor românești (gimnaziu, reale, comerciale) din Brașov se deschide în 1 Septembrie v. 1915.

Clădirea e impozantă, aproape de școală și are:

a) sale spațioase și luminoase de dormit (cu paturi de fier, cu somieră și saltea), b) sale luminoase de studiu, c) sale separate de mâncare (sofragerii), d) coridoare spațioase, închise, luminoase, e) conduct de apă (din izvoare de munte), f) local propriu de baie cu dușuri, g) încălzire centrală (calorifer), h) infirmerie (spital) în grădină, i) grădină mare cu pomi, l) cât mai curând: lumină electrică.

Elevii internatului capătă: a) hrană bună și igienică, b) sprijin la prepararea lecțiilor, c) baie, d) tratament medical, e) supraveghiere, lăsându-li-se însă peste zi și libertatea cuvenită.

Internatul e proprietatea școlilor și bucătăria se conduce în regie proprie.

Din cauza scumpetei enorme taxa de 1 elev e 800 cor. pe an și se plătește în 4 rate anticipative, eventual și lunar.

Condițiunile de primire. Cererea de primire va fi însoțită de următoarele acte: 1. ultimul testimoniu școlar, 2. act de naștere, 3. act de revaccinare (numai pentru elevii claselor I—IV gimn. și reale), 4. atestat medical, că elevul e sănătos, 5. declarațiune legală, că părinții se supun normelor cuprinse în regulamentul internatului și admit în caz de proces competența judecătorei din Brașov.

Fiecare elev va aduce cu sine: 6 cămăși de zi, 4 cămăși de noapte, pantalonii de baie, 6 ismene, 12 batiste, 12 perechi de ciorapi, 6 ștergare, 3 cearceafuri de pat, 1 plapomă cu nasturi, 3 cearceafuri de plapomă cu sări pentru nasturi, 1 pernă de cap, 4 fețe de pernă, perie de cap, de dinți, de haine, de ghete, peptene des și rar, săpun, 2 perechi de ghete și pantofi de noapte, 6 servete de masă și câteva carpe de praf.

Toate aceste lucruri trebuie consemnate într'un inventar scris în 2 exemplare.

Părinții vor însena cu arnicu roșu rufe și hainele, cosând pe ele numărul, ce se va da deodată cu răspunsul de primire. Rufe defectuoase (sdrențuite) nu se primesc.

Pentru asigurarea: locului în internat se cere plățile momentane a taxei pe una sau mai multe luni. Orice epistole precum și banii se vor trimite la adresa: Ioan Petrovici, profesor gimnazial, Brassó (Brașov) str. Prundului 39, care va da toate informațiunile și deslușirile necesare.

Ca să nu fie nimenea expus de a fi refuzat în timpul ultim, e bine ca cererea de primire sau cel puțin de prenotare, să se trimită cât mai curând!

Direcțiunea internatului

(Str. Prundului — Porond u. Nr. 39.)

Redactor responsabil: Constantin Savu.

POSTA ADMINISTRATIEI.

Ioan Creanga, Budeniț. „Luceafărul” s'a sistat încă la începutul războiului și de atunci nu mai apare.

Iancu Jurcescu, Feldpost 106. Primit 7 cor. în 10/VIII. Ab. e achitat până în 10/XI 1915.

Ioachim Turtyon, Ovtovac. Trimiteți numele respectivului.

Au plătit în abonament următorii: D. George Jovin, Feldpost 60, cor. 7 până la 27 Noemvrie a. c., d. George Duma, Britof-Urecu 2.40 cor. până la 23 Sept. a. c.

Vlăstari de salcâmi (bagrin)

de 2 ani, calitatea I

de 70—100 cm. înălțime 1000 buc. 8 cor.
 > 100—150 > > > 12 >
 peste 150 > > > 16 >

De vânzare la pepiniera:

Klár és Demeter, faiskolája.
Nyiregyháza. (Ka 2491—6)

„Crișana”

instituit de credit și economii soc. pe acțiil
 în Brad.

Concurs.

Pentru ocuparea unui post de practicant la
 centrala institutului „Crișana” din Brad, se pu-
 blică concurs cu termen până la 8 Sept. st. n.
 a. c.

Beneficiile împreunate cu acest post sunt:

- a) salariu cor. 1200.
- b) 15% adaus de scumpete după salariu.
- c) tantiemă statutară.

Dela reflectanți se recere ca să docu-
 menteze că au absolvat o școală superioară de co-
 merciu cu examen de maturitate, că posed în
 afară de limba română, limba maghiară even-
 tual și cea germană, în scris și vorbit. Cei cu
 praxă de bancă vor fi preferați.

Postul e a se ocupa imediat după alegere,
 sau cel mult la 20 Sept. a. c.

(Ci 2500—3) **Directiunea.**

VINURI

vechi și noul de vândut.

Adresați-vă cu toată încrederea la proprie-
 tarul de vii din Șiria (Világos) **Petru Benea**,
 căci Vă trimite numai vinuri bune, curate și pe
 lângă prețurile cele mai moderate.

Vinuri vechi din anii 1911 — 1912			
Vin alb	—	—	1.00 —.90
Bizling	—	—	1.10 —.92
Roșu de Mîniș	—	—	1.60 —.20
Carbenet	—	—	1.40 —.

Vinuri vechi și noul din anul 1914.			
Vin alb	—	—	—80 —.70
Bizling	—	—	—82 —.72
Șiller	—	—	—84 —.74

Vinul se expdiează cu rambursă dela 50
 litri în sus sub îngrijirea mea proprie.

Vase dau împrumut pe timp de două luni.
 Pentru Calitatea vinului garantez.

Ex. 247

Petru Benea
 propr. și neg. de vinuri
Világos (Arad m.)

**In atențiunea
 negustorilor!**

Acoperirea trebuințelor de
 ciocoladă și zaharicale pen-
 tru prețuri de fabrică. :: ::

In depozit: **Kugler, Hel-
 ler, Túrth și Manner.** :: ::

GÁBOR MIKLÓS Arad,
 Piața Andrássy, colțul Salacz utca
 Telefon 1059. **Telefon 1059.**

(Ca 2270)

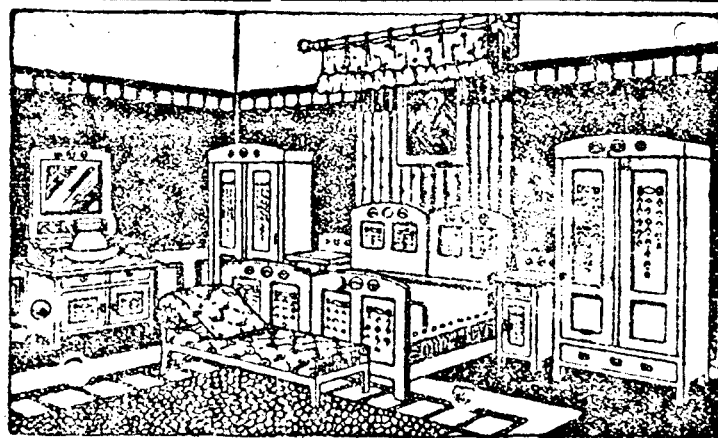
BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.

SITUAȚIUNE SUMARA.

1914.		1915.	
28 Iulie		18 Iulie	25 Iulie
ACTIV			
153 215 204	aur (monete)	165 834 796	
—	stoc „ (depozitat)	25 220 000	
—	metalice „ (lingouri)	205 000	
209 861 726	trate și disponibil consid. ca aur	75 814 310	264 732 802
56 646 522	Argint și diverse monete		515 014
674 549	Efecte scontate		499 048
229 004 200	32 606 750 Impr. pe ef. publice	24 915 500	209 319 466
63 512 541	64 425 700 Impr. pe ef. publ. în ct. ort;	48 000 100	210 073 229
11 273 958	81 006 791 83 419 809 din care nu s'au ridicat lei	24 595 387	50 167 677
—	Imprum. Statului de 15 milioane fără dobândă (1901)		49 189 213
11 999 357	Imprumul statului în cnt ort pe bonuri de tezaur 3% aur (1914/1915.)		11 273 958
16 762 877	Efectele Capitalului social		11 273 958
4 036 281	Efectele fondului de rezervă		228 974 938
6 728 173	„ amort. imobil. mobil. și mașinilor		10 696 576
1 075 749	Imobile		16 411 177
232 773	Mobilier și mașini de imprimerie		8 956 681
134 387 217	Cheltuieli de Administrațiune		6 738 003
—	Efecte și alte valori în păstrare		1 110 861
176 861 430	Bonuri de tezaur 3% aur în gaj p. Imprum. Statului		212 735
26 298 432	Efecte în gaj și în păstrare provizorie		138 043 141
23 481 53	Conturi curente		300 000 000
10 935 504	Conturi de valori		158 207 389
—	Conturi diverse		17 102 585
926 626 120			21 973 412
			34 217 273
			1468 656 668
			1473 271 351
PASIV			
12 000 000	Capital	12 000 000	12 000 000
37 179 870	Fond de rezervă	39 780 616	39 780 616
5 526 192	Fondul amort. imobil. mobil. și mașinilor	5 907 700	5 907 700
476 246 520	Bilete de bancă în circulațiune	670 553 767	677 304 692
3 810 594	Profit și Pierdere	4 902 667	4 902 667
917 567	Dobânzi și beneficii diverse	786 832	1 090 181
21 293 873	Conturi curente și recipise la vedere	67 848 592	65 615 749
310 748 647	Efecte și alte valori de restituit	596 250 510	595 222 244
58 902 856	Conturi diverse	70 625 984	70 447 552
926 626 120			1468 656 668
			1478 271 351

Taxa: Scont 6%, Dobânda 7%.

STEFAN SLADEK jun. fabrică de mobile
VARȘET, strada Kudritzer numărul 44—46.

Cea marenumita
mare fabrică de mobile
 din sudul Ungariei (Versecz).

Pregătește mobilele cele mai moderne
 și luxoase cu prețuri foarte moderate.

Mare depozit de pianе excelente, co-
 voare, perdele, țesături foarte fine și
 mașini de cusut. — (Sa 113)

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote. — Fabrica de scaune de fier pentru clopote alui

**Fiul lui Antoniu Novotny, Timișoara-
 Fabric.**

Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou a clo-
 potelor antice, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe garanție de mai
 mulți ani provăzute cu ajustări de fier bătut, construite spre a întoarce cu ușu-
 rință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură fiind astfel scu-
 site de crepare. — Sunt recomandate cu deosebire CLOPOTELE GAUBITE, de
 dânsul inventate și premiate fa mai multe rânduri, cari sunt provăzute în partea
 superioară — ca violina — cu găuri ca figura S și an un ton mai întev mai
 adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vrbirarea mai voluminoasă decât cel de
 sistem vechiu, astfel că un clopot patentat de 337 kgr. este egal în ton cu un
 clopot de 431 kgr. patentat după sistemul vechi. — Se mai recomandă spre fa-
 cerea scaunelor de fier bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor
 vechi cu ajustarea de fier bătut — ca și spre turnarea de toace de metal. —

Prețuri-curente ilustrate trimis gratuit.

RENUMITELE

GHETE TURULCONDUC
PR TUTINDENI

„TURUL”

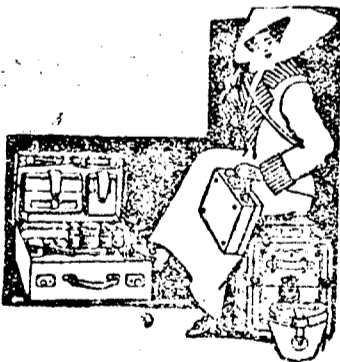
FABRICĂ DE GHETE SOC. PE
ACTII TIMIȘOARA.Cea mai mare fabrică de ghețe
în monarhie.130 sucursale proprii.
Anual se fabrică 900.000 perechi.
1200 muncitori și implegați.Magazin sucursală:
în ARAD.
în Palatul Minorităților
bulev. Andrassy nr. 13.Cea mai bună apă de dinți premiată la mai multe
expoziții internaționale cu cele mai mari distincții.**500 cor.**plătesc aceuia care după întrebuințarea
apei de dinți BARTILLAS
—o sticlă 80 fil.— mai are durere
de dinți sau miroasă gura.**Ed. Bartilla-Winkler's Nachf.**

L. PLAN

Wien, X. Goethegasse 7.

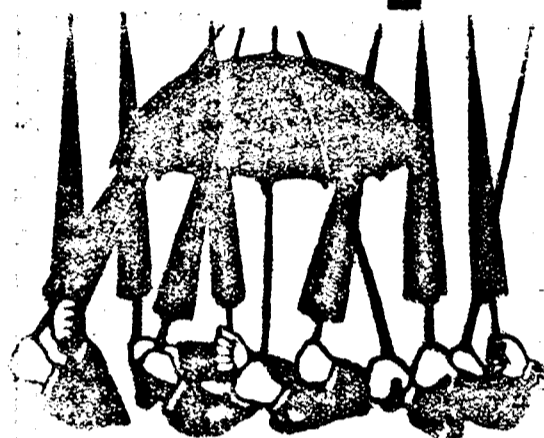
Se poate cumpăra în toate apotecile și drogheriile. Să se ceară
pronunțat Apă de dinți Bartilla; pentru denunțările falsificațiilor
plătesc onorar bun. În comunele în cari nu se poate căpăta
această apă trimit franco 7 sticle pentru prețul 5 cor. 80 fil.

ATELIER DE CURELARIE, ȘELĂRIE și COFERARIE

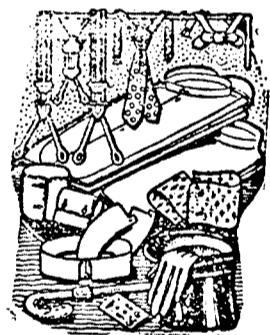
O RENDT G. & FEIRI W.ODINIOARA SOCIETATEA CURELARILOR
Strada Cisnădiei 45. SIBIU, Heltauer-gasse 45.Magazin bogat în articole pentru curățat, călărit
vânat, sport și voiaj, poclăzit și procovături, port-
monee și bretele solide și alte articole de ga-
lanterie pe lângă prețurile cele mai moderate.
CURELE DE MAȘINI, CURELE DE CU-
SUT ȘI LEGAT SKY (vârșobi), permanent în
depozit. Toate articolele din brânzele numite și
reparatura lor se execută prompt și ieftin. Liste
de prețuri la cerere se trimit franco. (O-9Comandele prin poștă se efep-
tuesc prompt și conștiențios.**SZLANNÁR ÉS RÓTH**întreprindere de pictură de sticlă,
altare, biserici și sticlărie decorativă

Oradea-mare (Nagyvárad), Arany-János-u. 14.

(Sa 2166)

Execută foarte frumos pictarea de sticlă,
biserici, altare, icoane și fresco, totfelul de
lucrări de marmoră. Execută decorațiuni de
sticlă, lucrări de mozaic italiene și americane.
Aurături și pictarea tablourilor staționare.**Unde**se pot cumpăra
cele mai bune și
mai elegante**PLOIERE?**Unde se pot afla noutățile
cele mai moderne — **En-tout-cas**
și ploiere pentru dame și bărbați în executare perfectă și
estetică, de calitate cea mai bună și cele mai moderne**albituri pentru bărbați**

în executare recunoscută de cea mai bună.

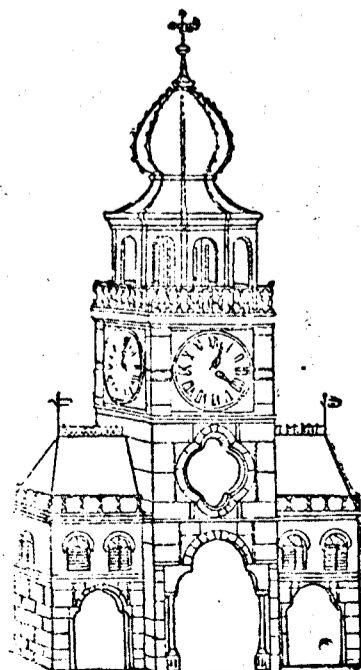
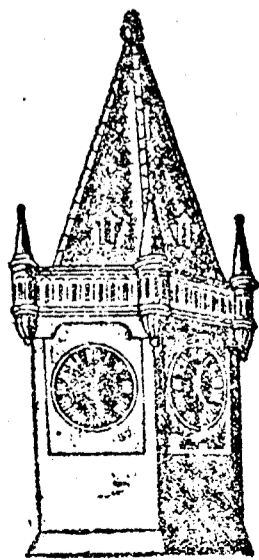
Cămeși de modă albe și colorate;
GULERE și **MANGETE**
albe și colorate; **BATISTE** de buzunar;
BRATELE; **CRAVATE** pentru gulere
simple și duble; **CĂMEȘI** din păr de
camilă; **CIORAPI** și alți articlii de modă
p. bărbați în sortiment bogat și cu pre-
țurile cele mai ieftine se pot cumpăra dela**GUSTAV SCHMIDT**

fabrică de paraplee și prăvălie de articlii de modă pentru bărbați

SIBIU (Nagyszeben), Piața mare, palatul „Bodenkredit”

CEASURI PENTRU BISERICI.**SZÁNTHÓ
GYULA**

fabrică de ceasuri pentru biserici

NAGYVÁRAD,
Damjanich-utca 30 szám.Oferă ceasuri pentru bise-
rici cari se trag odată pe
săptămână, odată la 8 zile și
odată la zi, durabile și pre-
cise. Prețuri ieftine. Fabrică
cu putere electrică. Garanță
pe mai mulți ani. Prețurile
la dorință se trimit gratis.
Plăci (tablă) pentru ceasuri
cari luminează noaptea, exe-
cutate admirabil. — Prețuri
ieftine. (Sa 88)

Liferantul diecezelor gr. or. și gr. cath.